

หลักที่ 64

ศิลาจารึกอักษรแบบสุโขทัย

ลักษณะศิลา ชำรุดมาก แผ่นศิลาดอนบนและตอนล่างหักหายไป อ่านข้อความได้เฉพาะตอนกลางของแผ่นศิลา ด้านที่ 1 มีความยาว 26 บรรทัด ด้านที่ 2 มีเพียง 10 บรรทัด (เป็นคำจารึกข้อความที่ตกไว้ในด้านที่ 1 บรรทัดที่ 10) จารึกด้วยตัวอักษรไทยแบบ พ.ศ. 2000

พบที่วัดช้างค้ำ จังหวัดน่าน ศาสตราจารย์ฉ่ำ ทองคำวรรณ เป็นผู้อ่านและอธิบายคำ

ปีที่จารึก ไม่มีหลักฐานว่าจารึกในปีใด แต่คงจารึกขึ้นในรัชสมัยพระยาสุโขทัย¹ เพราะมีข้อความตอนหนึ่งกล่าวว่า

“อันว่ากูผู้เชื่อว่า พระยาสุโขทัย กระทำใจรักภักดีไมตรีด้วยปู่พระยาเป็นเจ้า.....”

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้เป็นคำสัตยาธิษฐานระหว่างปู่หรือปู่พระยา ซึ่งเข้าใจว่าเป็นเจ้าเมืองน่าน กับหลานหรือเจ้าพระยา คือพระยาสุโขทัยแห่งกรุงสุโขทัย

เนื้อความ มีลักษณะเป็นวรรณกรรมสัตยาธิษฐาน เริ่มต้นด้วยคำสบบทของปู่ว่า จะไม่ทำอันตรายใด ๆ แก่ฝ่ายหลาน หากปู่ทำอันตรายหลานด้วย “คุณในปลายาในข้าว” และอุบายต่าง ๆ ตลอดจนไม่ช่วยเหลือเอื้อเพื่อฝ่ายหลาน ถือว่าปู่ผิดสัจจะ จะต้องได้รับโทษไม่ให้รู้จักศาสนาทั้งพุทธและพราหมณ์ แต่ถ้าหากฝ่ายหลานหรือเจ้าพระยาไม่จงรักภักดีด้วยความจริงใจ ก็ขอให้ปู่อย่าได้รับโทษอันสาบานนี้ คำอ่านจารึกตอนนี้มีว่าดังนี้

- “(1) แก่เจ้า.....(กู)
- (2) ณ ในปลายาในข้าว และอุบายกระทำสรรพ (โทษ).....(ไม)
- (3) ตริเจ้าก็ดี อนึ่งมีกังวลในสีมาเจ้าและปู่คูดังเมืองน่านเมือง.....(เค)
- (4) ยวเกลียวสนิท อันแตกร้างไว้ในสารจารจารึกนี้ ผิปลัดสัจจาคำ (ชื่อไศพาคม)
- (5) พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ทั้งหลายอันพันไป จงอย่าให้รู้จักชื่อผู้พระพุ-

¹ในจารึกหลักที่ 45 ได้กล่าวมาแล้วว่า ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร เชื่อว่าพระยาสุโขทัยในหลักที่ 64 นี้ คือ พระยาไสยลือไทย (พระมหาธรรมราชาที่ 3) และข้อความในจารึกหลักที่ 64 คล้ายกับจะเป็นจารึกทำขึ้นคู่กับหลักที่ 45 (ซึ่งจารึกขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 1935) หากเป็นไปตามนี้จริง จารึกหลักที่ 64 นี้ก็คงจะจารึกประมาณปี พ.ศ. 1935 เช่นกัน

- (6) ทธอันจักมาปางหน้า ก้อย่าให้รู้จัก ศาสนาทังไตพาคมก้อย่าให้รู้จักศาสตร์
- (7) ชื่อเถรมหาเถรอันจ้านงจรรู้นี้เสมอตั้งกุดตัดคอแล อนึ่งเจ้าพระยาบัจจรักปู่ด้-
- (8) วยใจจริงไซร์ โทษอันสาบานน่อย่าให้ได้แก่ปู่สักอัน ๐ แค้นนี้คำปู่สบถแล ๐”

ต่อจากคำสบถของปู่ก็เป็นคำสบถของพระยาฤาไทย ว่าจะจงรักภักดีต่อปู่พระยาตราบ กระทั่งนิพพาน จะช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ข้อความตอนท้าย กระท่อนกระแท่นมาก เข้าใจว่าเป็นคำสาปแช่งผู้ทวนสบถให้ได้รับความวิบากในจตุรกาย (อบายภูมิ 4) คำอ่านในจารึกตอนหนึ่งมีว่าดังนี้

“(8) อันว่า

- (9) กูผู้ชื่อว่าพระยาฤาไทยกระทำใจรักภักดีไมตรีด้วยปู่พระยาเป็นเจ้า (ต่อเข้า ใต้กับโม)
- (10) กขนิพพาน สารสัจย์ดังนี้ ผิปู่พระยาเป็นเจ้ารักกูด้วยใจจริง (+ กูผู้หลานก็ คบพลอ(ย) กลอยแป(ง) ดูทำร้ายแยงวนเป็นทุขรุ้ ยุคความแพ้ (แ)ต้กระทง ดูร้ายแก่ปู่ หลานบ่ชอ(บ))¹ กังวลอันตราย
- (11) อันใดมีในเรา และท่านช้อยปลดช้อยมล้างด้วยรีด้วยพลแห่งท่าน ผิบ
- (12) มีกังวลก็ดี ผิจักมีหิฎุริพยาน (ไต่ว่า)เรามากมากท่านให้ (มาก) เรามากน้อย
- (13) ท่านให้น้อย อนึ่ง บ้านเมืองเราทั้งหลาย และเมืองแพร์เมืองงาว-
- (14) มีองน่านเมืองพลัว ปู่พระยาตูดังเดียว อันตรายมีในราชสีมาเราปู่พระ
- (15) ยาเป็นเจ้าเห็นว่ามีในราชสีมาท่านแล ผิสมเด็จปู่พระยาปลุกเราอัน.
- (16)เราก้เห็นสมเด็จปู่พระยาเป็นเจ้าดังมหาธรรมราชาท่านเป็น
- (17)มาในชั่ววงศ์สุโขทัย จงอย่ามีรังเกียจกูจงไปสู่อู่ปู่พระยา
- (18)ท่านมิรังเกียจ อนึ่ง ผิมีกังวลในบ้านเมืองปู่พระยาบ้าน
- (19)ด้วยปรีชญาพลพาหุพลดังอัน”

¹ข้อความในวงเล็บจารึกไว้ในด้านที่ 2 เป็นคำจารึกข้อความที่ตกไว้ในด้านที่ 1 บรรทัดที่ 10 นำ มาต่อไว้เพื่อสะดวกในการอ่าน

อธิบายคำ

“คุณในปลา” หมายถึงการเสกปลาให้เป็นสื่อใช้ในการทำให้คนรัก เจริญหรือฉิบหาย ตามลักษณะของมนต์นั้น ๆ

“ยาในข้าว”

ยา = ยาพิษ

ไศพาคม

= คัมภีร์ศาสนาพราหมณ์ แผนกอาถรรพณ์เวท

โมกขนิพพาน

= พระนิพพานที่พ้นจากกิเลสและกองทุกข์

ช้อย

= ช่วย

หิฎฐิพยาน

= น่าจะเป็นหิริพยาน คือพยานที่ตั้งอยู่ในความละอายบาป

ปรีชญาพล

= กำลังแห่งสติปัญญา

พาหุพล

= กำลังแขน หมายถึง กำลังกาย

กลอยแปง

= คล้อยปฏิบัติตาม

แงยวน

= เล่ห์เหลี่ยมยั่ว หรือรบเร้า

เป็นทฤษฐียุคความแพ้

= เป็นการประทุษร้ายพาลเกเรยึดถือเอาแต่ความชนะ

ถ้ายเดียว (แพ้ = ชนะ)

แต่กระทงดูร้ายแก่ปู่

= แต่ข้อที่ดูร้ายแก่ปู่